

Käsihuuhteiden käyttö kaikkialla terveydenhuollossa on potilasturvallisuuden perusta

Käsien desinfektion tarkoitus on ehkäistä mikrobien tarttuminen potilaasta toiseen ja tämä on osa potilasturvallisuutta. Riski tähän tartuntaan on kaikilla potilaita hoitavilla osastoilla, ei pelkästään infekti-osastoilla.

Ruotsinkielisen Ylen verkkosivuilla otsikoitiin mikrobiologian emeritaprofessori Mirja Salkinoja-Salosen haastatteluun perustuva kirjoitus talojen sisäilmaongelmista seuraavasti: Talojen home- ja sisäilmaongelmat voidaan ehkäistä huonommalla siivoamisella. ”Huonompi siivoaminen” tarkoittaa tässä sitä, että siivoamisessa ei pitäisi käyttää desinfektioaineita. Samassa yhteydessä Salkinoja-Salonen ottaa esiin ihmiselle elintärkeän normaalin mikrobiston ja sen kuinka tuon mikrobiston tuhoaminen aiheuttaa ongelmia.

Helsingin Sanomat on jatkanut tätä uutista ja siinä kerrotaan, että jos bakteerit hävitetään, immuunijärjestelmän kypsyminen häiriintyy. Salkinoja-Salosen mukaan antibakteeristen aineiden käyttö on lopetettava. Peseytymiseen voi käyttää pelkkää vettä ja saippuaa. Kirjoituksen mukaan käsidesin käyttö pitäisi kieltää muualla kuin sairaaloiden infekti-osastoilla. Varsinkin Helsingin Sanomien kirjoituksesta voi saada sellaisen kuvan, että desinfektioaineiden kuten esim. alkoholihuuhteiden käyttö, voi johtaa immuunijärjestelmän kypsymisen häiriintymiseen.

Niin WHO:n kuin suomalaiset ohjeet käsihygieniasta lähtevät siitä, että tavanomaisia varotoimia, joihin kuuluu esim. käsien desinfektio, noudatetaan aina kaikkien potilaiden ja pitkäaikaista hoitoa ja huolenpitoa antavien yksiköiden asukkaiden hoidossa. Koska tällä tavalla henkilökunta altistuu huomattavalle määrälle alkoholipitoisia huuhteita, niiden desinfektioaineiden tulee olla turvallisia. Niin WHO:n kuin useiden tutkimusten mukaan alkoholikäsihuuhteet ovat niiden käyttäjille turvallisia.

Käsihygienian tarkoituksena on poistaa käsistä mahdollisesti tautia aiheuttavia mikrobeja sisältävä ns. vaihtuva flora, joka on peräisin henkilön ulkopuolelta. Alkoholihuuhteet vaikuttavat hyvin vähän käden ihon normaaliin, pysyvään mikrobistoon. Nuo mikrobit ovat osin syvällä ihon epiteelikerroksessa eikä käsihuuhteiden teho ulotu sinne. Käsihuuhteiden käytön jälkeen käsien mikrobisto uudistuu nopeasti syvemältä sarveissolukerroksesta, karvatupista ja talirauhasista. Käsihygienia ei siis tuhoa ihon mikrobistoa eikä aiheuta mahdollisia immunologisia tai ihon infektiopuolustukseen liittyviä ongelmia. Verrattuna jatkuvaan käsien saippuapesuun alkoholihuuhteet pitävät ihon paremmassa kunnossa. Ihon huono kunto muuttaa merkittävästi sekä pysyvän että vaihtuvan mikrobiston koostumusta ja on näin selkeä riski tartuntojen kannalta.

Huoli siitä, että mikrobilääkkeillä tai desinfektioainella horjutetaan tai hävitetään ihmisen normaalia mikrobistoa, on aiheellinen. Joko suun kautta tai verisuoneen annetuilla antibiooteilla on merkittävä ja usein hyvin pitkäaikainen vaikutus esim. suoliston mikrobistoon. Tämänkin vuoksi mikrobilääkkeiden tarkoituksenmukaiseen käyttöön kiinnitetään huomiota. Samoin tarpeetonta desinfiointien aineiden käyttöä esim. tavanomaisessa kotisiivouksessa tulee välttää.

Risto Vuento

Kl. mikrobiologian ylilääkäri

Fimlab, mikrobiologia

Tampere

Kirjallisuutta:

Brown E, Wenzel RP, Hendley JO. Exploration of the microbial anatomy of normal human skin by using plasmid profiles of coagulase-negative staphylococci: search for the reservoir of resident skin flora. *J Infect Dis.* 1989;160:644-50.

Kampf G, Kramer A. Epidemiologic background of hand hygiene and evaluation of the most important agents for scrubs and rubs. *Clin Microbiol Rev.* 2004;17:863-93

Kolho E, Lyytikäinen O. Ohje moniresistenttien mikrobien tartunnantorjunnasta. THL 2014.

Maier A, Ovesen JL, Allen CL, York RG, Gadagbui BK, Kirman CR, Poet T, Quiñones-Rivera A. Safety assessment for ethanol-based topical antiseptic use by health care workers: Evaluation of developmental toxicity potential. *Regul Toxicol Pharmacol.* 2015;73:248-64.

Meurman O. Käsihygienian mikrobiologiset perusteet. *Suomen Sairaalahygienialehti* 2012;30:128-132.

WORLD ALLIANCE FOR PATIENT SAFETY: WHO Guidelines on Hand Hygiene in Health Care. Global Patient Safety Challenge 2005–2006: "Clean Care is Safer Care". WHO 2006